

مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی
(مرکز پژوهشهای ایرانی و اسلامی)

دانشنامه ایران

جلد دوم

ادویه، راهها - اسپالانتسانی

زیر نظر

کاظم موسوی بحبسنوردی

تهران ۱۳۸۶

موسوی یجنوردی، محمد کاظم، ۱۳۳۱.

دانشنامه ایران/ زیر نظر کاظم موسوی یجنوردی. - تهران: مرکز دائرةالمعارف بزرگ

اسلامی، ۱۳۸۴.

ج: مصور (رنگی).

ISBN: 978-964-7025-33-1 (دوره)

ISBN: 978-964-7025-59-1: ۱ (ج. ۲) ریال ۱۸۰'۰۰۰

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

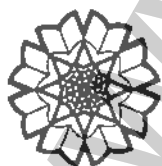
۱. دایرةالمعارفها و واژه نامه ها. الف. مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی. ب. عنوان.

۰۳۹

۲ د ۳۶/م ۸۴

م ۸۴-۲۱۸۴۳

کتابخانه ملی ایران

نام کتاب: دانشنامه ایران، ج ۲

ناشر: مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی

چاپ اول: تهران، ۱۳۸۶ شمسی

حروف چینی: مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

سازمان چاپ و انتشارات وزارت

فرهنگ و ارشاد اسلامی

شمارگان: ۱۰'۰۰۰

شابک (دوره): ۱-۳۳-۷۰۲۵-۹۶۴-۹۷۸

بها: ۱۸'۰۰۰ تومان

شابک (ج ۲): ۱-۵۹-۷۰۲۵-۹۶۴-۹۷۸

حق چاپ محفوظ است

آدرس: تهران، نیاوران، کاشانک، صندوق پستی: ۱۹۵۷۵/۱۹۷، تلفن: ۲۲۲۹۷۶۲۶، نمابر: ۲۲۲۹۷۶۶۳

پست الکترونیک: centre@egie.org.ir

www.egie.org.ir

سازمان علمی دانشنامه ایران

الف - سرپرستی علمی و سرپرستاری:

آقای موسوی بجنوردی، کاظم

ب - شورای عالی علمی

آقای آذرنوش، آذرتاش

خانم آریان، قمر

خانم آموزگار، ژاله

آقای ابراهیمی دینانی، غلامحسین

آقای افشار، ایرج

آقای امید سالار، محمود

آقای انوری، حسن

آقای بلوکیاشی، علی

آقای پاکتچی، احمد

آقای پورجوادی، نصرالله

آقای حجتی کرمانی، محمدجواد

آقای خاکی، محمد

آقای خالقی مطلق، جلال

آقای دادبه، اصغر

آقای دبیرسیاقی، محمد

آقای رضا، عنایت الله

آقای رضایی باغبیدی، حسن

آقای رفیع، مهدی

آقای ستوده، منوچهر

آقای سجادی، صادق

آقای سروش، عبد الکریم

آقای سعیدی، عباس

آقای سمسار، محمدحسن

آقای شایگان، داریوش

آقای صادقی، علی اشرف

آقای فانی، کامران

آقای فولادوند، عزت الله

خانم قریب، بدر الزمان

آقای گنجی، محمدحسن

آقای مجتبائی، فتح الله

آقای مجتهد شبستری، محمد

آقای مجیدی، عنایت الله

آقای محقق، مهدی

آقای محقق داماد، مصطفی

آقای معصومی همدانی، حسین

آقای موحد، محمدعلی

آقای موسوی بجنوردی، کاظم

آقای موسوی بجنوردی، محمد

آقای مهاجرانی، عطاء الله

ج - شورای علمی دانشنامه:

آقای آذرنگ، عبد الحسین

آقای آل داود، علی

خانم ابراهیمی، معصومه

آقای انواری، عباس

آقای انواری، محمدجواد

آقای پاکتچی، احمد

آقای پزشک، منوچهر

آقای جلالی مقدم، مسعود

آقای خاکی، محمد

خانم خاکی، نگین

آقای دادبه، اصغر

آقای رضایی باغبیدی، حسن

آقای رفیع، مهدی

آقای سجادی، صادق

آقای سعیدی، عباس

آقای غلامی، ید الله

آقای فرزانه، علی

آقای فولادوند، عزت الله

آقای کرامتی، یونس

آقای مجیدی، عنایت الله

آقای موسوی بجنوردی، کاظم

- د - بخش گزینش عناوین
ه - بخش پرونده‌های علمی
و - بخشهای علمی:
۱. ادبیات عرب
 ۲. ادبیات فارسی
 ۳. کلام و فرق
 ۴. تاریخ
 ۵. جغرافیا
 ۶. تاریخ علوم
 ۷. فقه، علوم قرآنی و حدیث
 ۸. فلسفه اسلامی
 ۹. ادیان و عرفان و اساطیر
 ۱۰. هنر و معماری
 ۱۱. حقوق
 ۱۲. مردم‌شناسی

۱۳. ایران‌شناسی
 ۱۴. زبان‌شناسی
 ۱۵. مفاهیم جدید و عناوین ویژه
 ۱۶. علوم جدید
 ۱۷. علوم پزشکی، جانورشناسی و گیاه‌شناسی
 ۱۸. فلسفه غرب
 ۱۹. اقوام
 ۲۰. ورزش
- ز - بخش بررسی
- ح - بخش ویرایش و چاپ
- ط - کتابخانه
- ی - بخش انفورماتیک
- یا - بخش ترجمه دبا به زبان عربی
- یب - بخش ترجمه دبا به زبان انگلیسی

پژوهشگران، مؤلفان، مترجمان، ویراستاران و دیگر همکاران

آقای آذرنگ، عبدالحسین

آقای آذرنوش، آذرتاش

خانم آذری، شهلا

آقای آریا، غلامعلی

خانم آریان، قمر

آقای آریان‌پور، امیراشرف

آقای آری‌نیا، احمد

آقای آزادی‌ور، هوشنگ

آقای آل داود، علی

خانم آموزگار، ژاله

خانم ابراهیمی، زهرا

خانم ابراهیمی، معصومه

آقای ابراهیمی دینانی، غلامحسین

آقای اجتهادی، مصطفی

خانم احمدی، شادی

خانم احمدی، شهین

عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخش مفاهیم جدید و عناوین ویژه، مؤلف، مترجم (۱۵۴) و ویراستار

عضو شورای عالی علمی، مدیر بخش ادبیات عرب دبا، مؤلف و ویراستار

مؤلف

مؤلف

عضو شورای عالی علمی و ویراستار

مترجم (۱۴۶)

دستیار بخش جغرافیای دانا و مؤلف

مترجم (۱۱۸)

عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخش حقوق دانا، مؤلف و ویراستار

عضو شورای عالی علمی

دستیار بخشهای تاریخ دانا و دبا و عضو بخش بررسی

عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخش مردم‌شناسی دانا، مؤلف و ویراستار

عضو شورای عالی علمی، مشاور عالی در بخش فلسفه دبا و ویراستار

ویراستار

مترجم (۱۹۶)

مترجم (۱۲۲)

- آقای احمدی، محسن
 آقای احمدی، محمدحسین
 آقای احمدی بافنده، محمدرضا
 آقای احمدی لاری، حمیدرضا
 خانم اخوان اقدم، ندا
 آقای ارباب شیرانی، سعید
 آقای ارزنده، مهران
 خانم ارستجانی، حمیرا
 خانم ازدجینی، آذین
 آقای استیفاء، غلامرضا
 آقای اسحاقی تیموری، جعفر
 آقای اسعدی، هومان
 خانم اعظمیان، جمیله
 خانم افتخار، فریبا
 آقای افسری، حمیدرضا
 آقای افشار، ایرج
 آقای امید سالار، محمود
 آقای امین، پرویز
 خانم امینی، محدثه
 خانم امینی، مریم
 آقای انصاری، محمد
 آقای انواری، عباس
 آقای انواری، محمدجواد
 آقای انوری، حسن
 خانم ایرجی‌زاد، اعظم
 آقای بادکوبه‌هزاده، احمد
 آقای بازرگان، محمدنوید
 خانم برومند، بهناز
 آقای بشیریه، حسین
 آقای بلوکباشی، علی
 آقای بنی‌طرفی، هاشم
 آقای بهرامی، عسکر
 آقای بهرامیان، علی
 مرحوم بینش، تقی
 خانم پات، فریبا
 آقای پاکباز، رونین
 پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی و مؤلف
 عضو بخش علوم دبا و بخش بررسی
 مترجم (۲۱۷)
 مترجم (۱۶۶)
 دستیار بخشهای ایران‌شناسی دانا و دبا، عضو بخش بررسی و مؤلف
 مترجم (۱۰۱) و ویراستار
 مؤلف
 عضو بخش ادیان و عرفان دبا
 مؤلف
 ویراستار
 مؤلف
 عضو بخش هنر و معماری دبا و ویراستار
 پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی
 دستیار بخش هنر و معماری دبا، عضو بخش بررسی و مؤلف
 دستیار و پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی
 عضو شورای عالی علمی و مشاور بخش مفاهیم جدید و عناوین
 ویژه
 عضو شورای عالی علمی
 پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی و مؤلف
 دستیار بخش ادیان و عرفان دبا
 مؤلف
 مدیر روابط فرهنگی
 عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخش علوم جدید دانا، مترجم
 (۱۰۲) و ویراستار
 عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخشهای فلسفه دبا و فلسفه
 اسلامی دانا، مؤلف و ویراستار
 عضو شورای عالی علمی
 مترجم (۱۴۳)
 مؤلف
 عضو وابسته مرکز
 مترجم (۲۲۴)
 مترجم (۱۲۰) و ویراستار
 عضو شورای عالی علمی، مدیر بخش مردم‌شناسی دبا، مؤلف و
 ویراستار
 مترجم (۱۲۹)
 معاون بخشهای ایران‌شناسی دانا و دبا، عضو بخش بررسی،
 مؤلف و ویراستار
 معاون بخشهای تاریخ دانا و دبا، مؤلف و ویراستار
 مؤلف
 عضو بخش ایران‌شناسی
 مترجم (۱۴۹)

آقای پاکتچی، احمد

عضو شورای عالی علمی، عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر
بخشهای فقه، علوم قرآنی و حدیث دانا و دبا،
سرپرست بخش ترجمه دبا به زبان انگلیسی، سرپرست
کتابخانه دیجیتال، مؤلف و ویراستار

عضو شورای علمی دانشنامه و مدیر بخش گزینش عناوین
عضو وابسته بخش ادبیات و مؤلف

مترجم (۱۱۲) و ویراستار

عضو بخش هنر و معماری دبا

عضو شورای عالی علمی

مدیر بخش انفورماتیک مرکز

مترجم (۲۰۲)

دستیار بخش کلام و فرق دبا و عضو بخش بررسی

مؤلف

مترجم (۲۱۴)

مترجم (۱۱۴)

مؤلف

مترجم (۱۳۹)

عضو وابسته مرکز

ویراستار

عضو وابسته مرکز

مؤلف

دستیار بخش جغرافیای دبا، عضو بخش بررسی و ویراستار

مؤلف

عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخش ادیان و عرفان دانا،

مترجم (۱۶۷) و ویراستار

دستیار بخش مفاهیم جدید و عناوین ویژه، مؤلف و مترجم (۲۲۵)

مؤلف، مترجم (۱۹۱) و ویراستار

مشاور بخش پرونده‌های علمی

مترجم (۲۰۶)

پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی

مترجم (۲۱۱)

مترجم (۲۰۹)

مدیر بخش منابع خارجی کتابخانه

مترجم (۱۶۰)

عضو بخش گزینش عناوین

دستیار بخشهای فقه، علوم قرآنی و حدیث دانا و دبا، مؤلف و

ویراستار

دستیار بخش ترجمه دبا به زبان انگلیسی

عضو شورای عالی علمی و ویراستار

ویراستار

پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی

آقای پزشک، منوچهر

خانم پژوهنده، لیلا

آقای پورجعفری، محمدرضا

آقای پورجوادی، امیرحسین

آقای پورجوادی، نصرالله

آقای پورشجاع، علیرضا

خانم پهلوان، سمیه

آقای تاره، مسعود

آقای تبرائیان، صفاءالدین

آقای تحریرچی، محمد

آقای تدین، احمد

مرحوم تفضلی، احمد

خانم تفضلی، فریانه

آقای تولایی، علی

خانم تهامی، فاطمه‌سادات

آقای جابری‌زاده، عبد‌الامیر

آقای جعفری، اسماعیل

خانم جعفری، شیوا

آقای جعفری دهقی، محمود

آقای جلالی مقدم، مسعود

خانم جمالی، حمیده

آقای جمالی مهر، مازیار

آقای جمشیدنژاد اول، غلامرضا

خانم جوانشیر، آسیادخت

آقای جوزی، مهدی

خانم جوهری، زهره

آقای جهانپنگلو، رامین

آقای جهاننداری، کیکاووس

آقای حاتمی، داوود

آقای حاج کریمی، سهیل

آقای حاج منوچهری، فرامرز

خانم حاجی‌حسینی، سارا

آقای حجتی کرمانی، محمدجواد

مرحوم حدیدی، جواد

خانم حسینی، زهرا

عضو بخش انفورماتیک مرکز	آقای حسینی، محمود
مؤلف	آقای حصوری، علی
مؤلف	خانم حفیظی، مینا
مترجم (۱۱۶)	آقای حمزوی، احمد
مؤلف	آقای حمیدی، بهمن
مترجم (۱۱۷)	آقای حیدری، داوود
عضو شورای عالی علمی، عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخش ویرایش و چاپ و ویراستار	آقای خاکی، محمد
مترجم (۱۹۳)	آقای خاکی، منوچهر
عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخش علوم پزشکی دانش، مسئول تهیه و ویرایش تصویرها، مؤلف، مترجم (۱۰۳) و ویراستار	خانم خاکی، نگین
مترجم (۱۰۴) و ویراستار	آقای خاکی، هومن
عضو شورای عالی علمی	آقای خالقی مطلق، جلال
عضو بخش ترجمه دبا به زبان انگلیسی	آقای خداوردیان، شهرام
مؤلف	مرحوم خراسانی (شرف)، شرف الدین
مؤلف	مرحوم خسروشاهی، جلال
عضو وابسته مرکز و مؤلف	آقای خطیبی، ابوالفضل
مشاور بخش مفاهیم جدید و عناوین ویژه	خانم خلعتیری، فیروزه
عضو بخش انفورماتیک مرکز	آقای خلیق تهرانی، صادق
عضو هیئت علمی بخش ترجمه دبا به زبان عربی	آقای خورش، صادق
سرپرست و عضو هیئت علمی بخش ترجمه دبا به زبان عربی	آقای خورش، عقیل
عضو بخش ویرایش و چاپ و مسئول هماهنگی اعلام و اصطلاحات	خانم خوش‌نیت، مرضیه
مترجم (۱۵۰)	آقای خیر، عیسی
عضو شورای عالی علمی، عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخشهای ادبیات دانش و دبا، مؤلف و ویراستار	آقای دادبه، اصغر
مترجم (۲۱۵)	آقای دارابی، حسن
عضو شورای عالی علمی	آقای دبیرسیاقی، محمد
مؤلف	آقای درخشانی، جهان‌شاه
مؤلف	آقای درویشی، محمدرضا
مؤلف	آقای دریایی، تورج
عضو بخش گزینش عناوین	خانم دودانگه، صغری
مؤلف	مرحوم دیانت، ابوالحسن
عضو بخش بررسی، نماینده مرکز در تبریز، مؤلف و ویراستار	آقای دیانت، علی‌اکبر
مؤلف	آقای راشد محصل، محمدتقی
مؤلف و ویراستار	آقای رجبی، پرویز
عضو شورای عالی علمی، مشاور عالی در بخش جغرافیای دبا، مؤلف و ویراستار	آقای رضا، عنایت‌الله
مؤلف	آقای رضازاده لنگرودی، رضا
مترجم (۲۰۱)	آقای رضایی، رضا

خانم رضایی، لایلا
آقای رضایی باغبیدی، حسن

آقای رضایی نژاد، علی
آقای رفیع، مهدی

آقای رفیعی، علی
آقای رنجبر کرمانی، علی اکبر
آقای روح بخشان، عبدالمحمد
آقای روحی، محمد
خانم ریحانی فرد، نسترن
خانم زارعی، زهرا
آقای زارعیان، غلامرضا
آقای زروانی، مجتبی
مرحوم زویاب، عباس
آقای زرین کوب، روزبه

آقای ساکتانف، حسین
آقای سالاری، عباس
آقای سپهری، هادی
آقای ستوده، منوچهر
آقای سجادی، صادق

آقای سروش، عبدالکریم
آقای سعادت، مهدی
آقای سمیدان، اسماعیل
آقای سعیدی، عباس

آقای سعیدی، مانی
آقای سعیدی، محمدرضا
مرحوم سلیم، عبد الامیر
آقای سمسار، محمدحسن

آقای سنایی، اردشیر
خانم سنجابی، پرینا
آقای سید تقوی، علیرضا
خانم سید حسین زاده، هدی
خانم سینایی، مریم
خانم شادفر، شیرین

عضو بخش مفاهیم جدید و عناوین ویژه و مسئول عناوین ذیل دانا
عضو شورای عالی علمی، عضو شورای علمی دانشنامه،
مدیر بخشهای ایران شناسی و زبان شناسی دانا و دبا،
مؤلف و ویراستار

مؤلف، مترجم (۱۵۵) و ویراستار
عضو شورای عالی علمی، عضو شورای علمی دانشنامه، عضو
هیئت علمی بخش ترجمه دبا به زبان عربی و ویراستار

مؤلف
عضو بخش تاریخ و ویراستار
مترجم (۱۸۴)

مؤلف
مؤلف
پژوهشگر بخش پرونده های علمی
مترجم (۲۰۳)
مترجم (۲۱۹)
مؤلف

پژوهشگر بخشهای ایران شناسی و تاریخ دانا و دبا، مؤلف و
ویراستار

دستیار بخشهای فلسفه دانا و دبا
مؤلف

عضو وابسته مرکز و مؤلف
عضو شورای عالی علمی و مؤلف
عضو و دبیر شورای عالی علمی، معاون فرهنگی و پژوهشی،
عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخشهای تاریخ دانا و
دبا، مؤلف و ویراستار

عضو شورای عالی علمی
مترجم (۲۲۲)
مترجم (۲۱۳)

عضو شورای عالی علمی، عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر
بخش جغرافیای دانا، مؤلف، مترجم (۱۰۵) و ویراستار

عضو بخش جغرافیای دانا
مترجم (۱۸۵) و ویراستار
مؤلف

عضو شورای عالی علمی، مدیر بخش هنر و معماری دبا، مؤلف
و ویراستار

عضو بخش مفاهیم جدید و عناوین ویژه دانا و مترجم (۲۰۰)
دستیار بخشهای ادبیات دانا و دبا، عضو بخش بررسی و مؤلف
عضو بخش تاریخ دبا
عضو وابسته مرکز
مؤلف و مترجم (۱۳۱)
پژوهشگر بخش پرونده های علمی

خانم شاهنگیان، نوری سادات
 آقای شایسته، رسول
 آقای شایگان، داریوش
 آقای شایگان‌فر، حمیدرضا
 آقای شجاع کیهانی، جعفر
 آقای شریعت، کریم
 مرحوم شعار، جعفر
 آقای شعاریان ستاری، ناصر
 خانم شفایی، مهین
 خانم شفق، نسرين
 آقای شکرخواه، یونس
 آقای شکری فومشی، محمد
 خانم شکوهی، فریبا
 آقای شکوهی، مهدی
 آقای شمس، محمدجواد
 خانم شیبانی، زرین‌تاج
 خانم شیبانی، گلناز
 خانم شیرازی‌نژاد، آزاده
 آقای شیرالی، عادل
 خانم صاحب، نوشین
 خانم صاحب‌اختیاری، شهین
 خانم صادقی، زهره
 آقای صادقی، علی‌اشرف
 خانم صادقی، مریم
 خانم صادقی، منصوره
 خانم صالح، مهتاب
 آقای صدری افشار، غلامحسین
 خانم صراف، آمال
 خانم صفای اصفهانی، نرگس
 آقای صمیمی، جلال
 آقای طباطبایی، جواد
 خانم طباطبایی، نسرين
 آقای عابدینی، منصور
 آقای عالم‌زاده، هادی
 آقای عبیدی، کامیار
 آقای عریان، سعید
 آقای عسکری، ضیاء‌الدین
 آقای عصار، محمد
 آقای علاء‌الدینی، علیرضا
 آقای علوی، احمد
 آقای علوی نائینی، سعید

مترجم (۱۹۷)
 ویراستار
 عضو شورای عالی علمی
 مؤلف
 مؤلف
 عضو بخش بررسی
 مؤلف
 مؤلف
 مؤلف
 مترجم (۱۷۳)
 مشاور بخش مفاهیم جدید و عناوین ویژه
 مؤلف
 مترجم (۱۹۸)
 مترجم (۱۹۵)
 مؤلف
 مؤلف
 مترجم (۱۳۲)
 مدیر نرم‌افزار کتابخانه دیجیتال
 پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی
 مؤلف
 مترجم (۱۰۶)
 مؤلف
 عضو شورای عالی علمی
 عضو بخش بررسی، مؤلف، ویراستار و نسخه‌پرداز
 مترجم (۱۷۵)
 دستیار بخش ویرایش و چاپ، ویراستار و نسخه‌پرداز
 مترجم (۱۰۰)
 عضو وابسته بخش ایران‌شناسی
 مترجم (۱۴۲)
 مترجم (۱۰۹)
 ویراستار
 مترجم (۱۰۸) و ویراستار
 ویراستار
 مؤلف
 مؤلف
 مؤلف
 عضو هیئت علمی بخش ترجمه دبا به زبان عربی
 مترجم (۱۰۷)
 مؤلف
 ویراستار
 مترجم (۱۲۷)

آقای علیزاده، ستار
خانم علیزاده، مهبانو
آقای غلامی، یدالله

آقای فاتحی‌نژاد، عنایت‌الله
آقای فانی، کامران
آقای فرزاد، محمدرضا
آقای فرزانه، بابک
آقای فرزانه، علی

خانم فرزانه، میترا
آقای فکرت، محمدآصف
خانم فلاحی، مریم
فوزی، ناهده
آقای فولادوند، عزت‌الله

آقای فیروزی، جواد
آقای قاسمی، فرید
آقای قدرت دیزجی، مهرداد
آقای قرائی گرکانی، مرتضی
خانم قریب، بدرالزمان
خانم قهرمان، مهین
خانم قیدی، نرگس
خانم کاشیان، ایران‌ناز
آقای کاظمی یزدی، مرتضی
آقای کرامتی، یونس

آقای کرم همدانی، علی
خانم کریمی، فاطمه
آقای کریمیان، علی
آقای کریمی‌پور، وحید
آقای کریمی زنجانی اصل، محمد
آقای کسای، کامران
مرحوم کسای، نور‌الله
آقای کوهستانی‌نژاد، مسعود
آقای کیانی هفت‌لنگ، کیانوش
آقای کیوانی، مجدالدین
آقای گنجی، محمدحسن
آقای گوینده، حمید
خانم لاجوردی، فاطمه
آقای مایل‌هروی، نجیب

عضو بخش انفورماتیک مرکز
دستیار بخش مردم‌شناسی دبا و عضو بخش بررسی
عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخش هنر و معماری
دانا، مؤلف و ویراستار

مؤلف و ویراستار
عضو شورای عالی علمی
مترجم (۲۰۷)
معاون بخش ادبیات عرب دبا
عضو شورای علمی دانشنامه، دبیر اجرایی دانشنامه، ویراستار و
نسخه‌پرداز

دستیار دبیرخانه دانشنامه و مترجم (۱۹۴)
مؤلف

دستیار بخش ادیان و عرفان دانا و مترجم (۲۰۵)
مؤلف

عضو شورای عالی علمی، عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر
بخش فلسفه غرب دانا، مؤلف، مترجم (۱۴۸) و ویراستار

عضو وابسته مرکز
مشاور بخش مفاهیم جدید و عناوین ویژه
مؤلف

پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی
عضو شورای عالی علمی

مترجم (۲۱۶)

مترجم (۱۴۵)

مدیر و پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی و مؤلف
ویراستار

عضو شورای علمی دانشنامه، مدیر بخش‌های تاریخ علوم دانا و
علوم دبا، مؤلف و ویراستار

مدیر بخش جغرافیای دبا، مؤلف و ویراستار
معاون بخش هنر و معماری دبا و ویراستار

مؤلف

عضو بخش علوم جدید و مترجم (۱۲۸)
مؤلف

مؤلف

مؤلف

مؤلف

مشاور امور بین‌المللی مرکز و رئیس پژوهشکده‌آبوریحان بیرونی
مؤلف و ویراستار

عضو شورای عالی علمی و مؤلف

پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی و مؤلف
مدیر بخش ادیان و عرفان دبا و ویراستار

عضو وابسته مرکز

ویراستار	مرحوم مایلی، محمدتقی
مدیر دفتر ریاست مرکز و مترجم (۱۷۰)	آقای متقی، حمید
عضو شورای عالی علمی، مشاور عالی در بخش ادیان و عرفان	آقای مجتبیائی، فتح‌الله
دبا، مؤلف و ویراستار	
عضو شورای عالی علمی، مشاور عالی در بخش کلام و	آقای مجتهد شبستری، محمد
فرق دبا و ویراستار	
عضو شورای عالی علمی، عضو شورای علمی دانشنامه و رئیس	آقای مجیدی، عنایت‌الله
کتابخانه و مرکز اسناد	
ویراستار	آقای مجیدی، فربرز
مؤلف	خانم محقق، سیمین
عضو شورای عالی علمی	آقای محقق، مهدی
عضو شورای عالی علمی، مدیر بخش حقوق دبا و مؤلف	آقای محقق داماد، مصطفی
مؤلف	خانم محمدی، پروانه
مترجم (۱۹۰)	خانم محمدی‌پور، مستوره
دستیار بخش زبان‌شناسی دانا و دبا، عضو بخش بررسی و مؤلف	آقای محمودی بختیاری، بهروز
مؤلف	آقای مدیر شانه‌چی، محسن
عضو بخش جغرافیای دبا و بخش بررسی	آقای مرادخانی، امیرحسین
مترجم (۱۱۳)	آقای مردوخی، رشاد
مترجم (۱۱۹) و ویراستار	آقای مرزبان، پرویز
دستیار بخش ادبیات عرب دبا و عضو بخش بررسی	خانم مساح، رضوان
مؤلف	خانم معزی، فاطمه
عضو شورای عالی علمی	آقای منصومی همدانی، حسین
مؤلف	خانم ملا ابراهیمی، عزت
مؤلف، مترجم (۲۱۰) و ویراستار	مرحوم ملاح، حسینعلی
عضو بخش‌های ایران‌شناسی و زبان‌شناسی دبا و دانا، مؤلف و	خانم ملکی بخشمندی، آتوشیک
مترجم (۱۹۹)	
مؤلف	آقای منصوری، یدالله
مؤلف	خانم منصوری‌زاده، مرضیه
مشاور بخش مفاهیم جدید و عناوین ویژه	آقای موجانی، علی
مؤلف	آقای موجد، صمد
عضو شورای عالی علمی	آقای موجد، محمدعلی
معاون بهره‌برداری و مدیر داخلی مرکز	آقای موسوی بجنوردی، حسن
سرپرست علمی و سرویراستار، عضو شورای عالی علمی و عضو	آقای موسوی بجنوردی، کاظم
شورای علمی دانشنامه	
عضو شورای عالی علمی	آقای موسوی بجنوردی، محمد
پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی و ویراستار	آقای موسوی‌زاده، حسن
مؤلف	آقای مولایی، چنگیز
مؤلف و ویراستار	مرحوم مولوی، محمدعلی
عضو شورای عالی علمی	آقای مهاجرانی، عطاءالله
مترجم (۲۲۱)	آقای مهدوی، محمد
عضو وابسته بخش ادبیات دبا	خانم مهدوی، ملیحه

مؤلف	خانم مهرعلیزاده، سارا
ویراستار	آقای مهرعلیزاده، قاسم
معاون بخشهای ادبیات دانا و دبا، عضو بخش بررسی، مؤلف و ویراستار	آقای میرانصاری، علی
پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی	آقای میرسجادی، محمدکاظم
مؤلف	آقای ناجی، محمدرضا
مترجم (۲۳۱)	آقای نادری، احمد
مترجم (۲۲۰)	آقای نادری، جعفر
مترجم (۲۳۰)	آقای نادری، محمد مهدی
عضو وابسته مرکز	آقای ناظمیان، رضا
عضو هیئت علمی بخش ترجمه دبا به زبان عربی	آقای نجفی اسد اللهی، سعید
مترجم (۱۸۱)	آقای نخلی، احمد
مؤلف	خانم نظامی، مژگان
عضو وابسته مرکز	خانم نوربخش، سیما
مؤلف	آقای نوشاهی، عارف
مؤلف	آقای نیستانی، جواد
مؤلف و مترجم (۱۳۸)	خانم وثوقی، لیلا
مؤلف	آقای وحیدی، حسین
عضو هیئت علمی بخش ترجمه دبا به زبان عربی	آقای هادی، یوسف
مؤلف	خانم هادیان رسانی، الهه
پژوهشگر بخش پرونده‌های علمی	خانم هاشمی، بشری
دستیار بخش هنر و معماری دانا، عضو بخش بررسی و مؤلف	خانم همایونی افشار، مریم
مؤلف	خانم هوشمند افشار، لیلی
مؤلف	آقای هویان، آندرانیک
مؤلف	خانم یغمایی، پیرایه
مترجم (۲۱۲)	آقای یوسفی، محسن
مترجم (۲۰۴)	آقای یوسفی، نجم‌الدین

محققان و کارکنان کتابخانه و مرکز اسناد و بخشهای وابسته

کتابدار مخزن	آقای احمدی، محمدرضا
فهرست‌نویس کتابهای چاپ سنگی	آقای تسبیحی، محمدحسین
مدیر بخش منابع خارجی	آقای جهاندار، کیکاوس
مسئول بخش تهیه منابع	آقای جهانی، محمد
مسئول گردش کتاب و سرمخزن‌دار	آقای حاج کریمی، حسین
دستیار بخش فهرست‌نویسی کتابهای شرقی	خانم حیدری، زهرا
دستیار نماینده کتابخانه در قم	آقای خلیق تهرانی، باقر
متصدی ورود اطلاعات رایانه کتابخانه	خانم داودآبادی، اکرم
دستیار بخش فهرست‌نویسی کتابهای خطی	خانم داودآبادی، فاطمه
کارمند بخش صحافی	آقای درویش، حسین

خانم راکی، پوران	مسئول بخش نشریات ادواری
خانم ربیع زاده، محبوبه	مسئول برگه آرایبی
آقای رسول پور عربی، یوسف	کارمند بخش صحافی
آقای رفیعی، علی	مدیر بخش منابع عربی و نماینده کتابخانه در قم
آقای زرودی، محمدرضا	مسئول ثبت کتاب
آقای سلطانی نسب، عباس	متصدی تهیه و خدمات لوحهای فشرده
آقای سلیمانی، خلیل	کتابدار مخزن
آقای سلیمانی، محسن	کتابدار بخش نسخه های خطی و دستیار طرح فهرستواره کتابهای فارسی
خانم سیفی، زهرا	مدیر دفتر کتابخانه
آقای شفیع خانی، مهدی	کارمند بخش صحافی
خانم طلوعی، کتابون	فهرست نویس کتابهای لاتین
خانم عماری، مدین	فهرست نویس کتابهای لاتین
آقای غیاث آبادی، ناصر	متصدی زیراکس
آقای فاطمی، امیرحسین	همکار بخش کتابخانه دیجیتال
آقای فاطمی، مسعود	کتابدار حوزه پرونده های علمی و کتابهای نفیس
آقای قدیرلی، کامران	عضو بخش تهیه منابع
آقای قیدی، ابوالفضل	مسئول اطلاعات کتابخانه
آقای قیدی، مصطفی	مسئول بخش ورود اطلاعات
آقای کوشکی، حجی احمد	تدارکات کتابخانه
آقای مافی، عباس	معاون فنی کتابخانه و مسئول و کارشناس بخش فهرست نویسی کتابهای شرقی
آقای مجیدی، عنایت الله	عضو شورای عالی علمی و رئیس کتابخانه و مرکز اسناد
خانم مجیدی، فرشته	فهرست نویس کتابهای روسی
آقای محمدی، عیسی	متصدی زیراکس
خانم محمدی، فاطمه	دستیار بخش فهرست نویسی کتابهای شرقی
آقای مدیری، علی اکبر	کارمند بخش صحافی
آقای منزوی، احمد	مسئول و کارشناس ارشد بخش فهرست نویسی کتابهای خطی
آقای میرآفتاب، محمدرضا	مسئول بخش صحافی
خانم هارطونیان، پاركوهی	مسئول و کارشناس بخش فهرست نویسی کتابهای لاتین
خانم هدایتی، فائزه	همکار بخش کتابخانه دیجیتال
آقای هدایتی پارسا، امید	مسئول نظام امانت کتاب

کارکنان اداری و مالی و بخش حروفچینی

آقای احمدپور، غلامحسین	مسئول اطلاعات
آقای امین، زین العابدین	رئیس حسابداری
خانم بادافراس، بهاره	مسئول دبیرخانه، کارگزینی و بخش حروفچینی
آقای بهزادپور، امیر	مسئول انبار
آقای پرویزی، مجید	مسئول دفتر فنی ساختمان مرکز

خانم حسینی، زهراسادات
 آقای رضاپور، محمود
 آقای رضوی شیرازی، حمیدرضا
 خانم رمضانپور، زهره
 آقای زرودی، عبدالرضا
 آقای سروشپور، مهدی
 آقای سیدمحمودی قمی، صادق
 آقای شکری، علی
 آقای شکری، وهاب
 خانم طرازفرد (مشاط)، سوسن

آقای عتیقپور، محمد
 آقای عسکریان، محمدصادق
 آقای گارسیفروش، علی
 خانم مرندی قصر، ترانه
 آقای مهری، رضا

عضو دبیرخانه و بخش حروفچینی
 کارمند حسابداری
 رئیس بخش فروش
 عضو دبیرخانه و بخش حروفچینی
 متصدی فروش و ناظر چاپ
 کارمند حسابداری
 کارمند حسابداری
 مسئول تلفنخانه
 مسئول تلفنخانه

دستیار بخش ترجمه دائرةالمعارف به زبان عربی و عضو بخش
 حروفچینی
 مصحح نمونه‌های چاپی فارسی
 مدیر امور مالی
 عضو دبیرخانه
 مصحح نمونه‌های چاپی فارسی و عربی
 کارپرداز مرکز

شماره شناسایی مترجمان

۱۲۲. خانم احمدی، شهین □□
 ۱۲۶. آقای آریانپور، امیراشرف □
 ۱۲۷. آقای علوی نائینی، سعید □
 ۱۲۸. آقای کریمیپور، وحید □□
 ۱۲۹. آقای بنی‌طرفی، هاشم □
 ۱۳۱. خانم سینایی، مریم □□□
 ۱۳۲. خانم شیبانی، گلناز □□
 ۱۳۸. خانم وثوقی، لیلا □□□
 ۱۳۹. خانم تفضلی، فریانه □□
 ۱۴۲. خانم صفای اصفهانی، نزهت □
 ۱۴۳. خانم ایرجی‌زاد، اعظم □
 ۱۴۵. خانم قیدی، نورگس □
 ۱۴۸. آقای فولادوند، عزت‌الله □□□
 ۱۴۹. آقای پاکباز، روئین □
 ۱۵۰. آقای خیر، عیسی □
 ۱۵۴. آقای آذرنگ، عبدالحسین □□□
 ۱۵۵. آقای رضایی‌نژاد، علی □
 ۱۶۰. آقای حاتمی، داوود □

۱۰۰. آقای صدقی افشار، غلامحسین □□□
 ۱۰۱. آقای ارباب شیرانی، سعید □□□
 ۱۰۲. آقای انواری، عباس □□
 ۱۰۳. خانم خاکی، نگین □□
 ۱۰۴. آقای خاکی، هومن □□
 ۱۰۵. آقای سعیدی، عباس □□□
 ۱۰۶. خانم صاحب‌اختیاری، شهین □□
 ۱۰۷. آقای عصار، محمد □□□
 ۱۰۸. خانم طباطبایی، نسرین □□□
 ۱۰۹. آقای صمیمی، جلال □□
 ۱۱۲. آقای پورجعفری، محمدرضا □□□
 ۱۱۳. آقای مردوخ، رشاد □□□
 ۱۱۴. آقای تدین، احمد □□
 ۱۱۶. آقای حمزوی، احمد □□□
 ۱۱۷. آقای حیدری، داوود □
 ۱۱۸. آقای آزادی‌پور، هوشنگ □□
 ۱۱۹. آقای مرزبان، پرویز □□□
 ۱۲۰. آقای بشیریه، حسین □

□□□ در این مجلد ۵-۱ مقاله ترجمه کرده‌اند. □□□ در این مجلد ۱۰۰۶ مقاله ترجمه کرده‌اند. □□□ در این مجلد بیش از ۱۰ مقاله ترجمه کرده‌اند.

۱۶۶. آقای احمدی لاری، حمیدرضا □
 ۱۶۷. آقای جلالی مقدم، مسعود □
 ۱۷۰. آقای متقی، حمید □ □
 ۱۷۳. خانم شفق، نسرين □
 ۱۷۵. خانم صادقی، منصوره □
 ۱۸۱. آقای نخلی، احمد □
 ۱۸۴. آقای روح‌بخشان، عبدالمحمد □
 ۱۸۵. آقای سعیدی، محمد رضا □
 ۱۹۰. خانم محمدی‌پور، مستوره □
 ۱۹۱. آقای جمالی مهر، مازیار □ □ □
 ۱۹۳. آقای خاکی، منوچهر □ □ □
 ۱۹۴. خانم فرزانه، میترا □ □
 ۱۹۵. آقای شکوهی، مهدی □
 ۱۹۶. خانم احمدی، شادی □
 ۱۹۷. خانم شاهنگیان، نوری سادات □
 ۱۹۸. خانم شکوهی، فریبا □
 ۱۹۹. خانم ملکی بخشمندی، آنوشیک □
 ۲۰۰. آقای سنایی، اردشیر □
 ۲۰۱. آقای رضایی، رضا □
 ۲۰۲. خانم پهلوان، سمیه □
 ۲۰۳. آقای زارعیان، غلامرضا □
 ۲۰۴. آقای یوسفی، نجم‌الدین □
۲۰۵. خانم فلاحتی، مریم □
 ۲۰۶. خانم جوانشیر، آسیادخت □
 ۲۰۷. آقای فرزاد، محمد رضا □
 ۲۰۸. آقای اکبری، نادر □
 ۲۰۹. آقای جهانگیر، رامین □
 ۲۱۰. آقای ملاح، حسینعلی □
 ۲۱۱. خانم جوهری، زهره □
 ۲۱۲. آقای یوسفی، محسن □
 ۲۱۳. آقای سعیدان، اسماعیل □
 ۲۱۴. آقای تحریرچی، محمد □
 ۲۱۵. آقای دارابی، حسن □
 ۲۱۶. خانم قهرمان، مهین □
 ۲۱۷. آقای احمدی بافنده، محمد رضا □
 ۲۱۹. آقای زروانی، مجتبی □
 ۲۲۰. آقای نادری، جعفر □
 ۲۲۱. آقای مهدوی، محمد □
 ۲۲۲. آقای سعادت، مهدی □
 ۲۲۴. خانم پرومند، بهناز □
 ۲۲۵. خانم جمالی، حمیده □
 ۲۳۰. آقای نادری، محمد مهدی □
 ۲۳۱. آقای نادری، احمد □

قدردانی و سپاسگزاری

۱. از آنجا که فراهم شدن بخش عمده مأخذ و منابع *دائرةالمعارف بزرگ اسلامی* مرهون فرهنگ دوستی و عنایات خاص مدیران کتابخانه‌ها، مسئولان سازمانهای علمی - فرهنگی و صاحبان دانشمند و دانش‌پرور مجموعه‌های اختصاصی داخلی و خارجی بوده، شایسته است برای قدردانی و سپاسگزاری از آنان که پیوسته با گشاده‌رویی، محققان این مرکز را در تکمیل منابع یاری داده‌اند، نام برخی از این کتابخانه‌ها و مجموعه‌های اختصاصی در اینجا ذکر شود:

الف - کتابخانه‌های عمومی:	کتابخانه مرکز تحقیقات استراتژیک (تهران، قم)
کتابخانه آستان قدس رضوی	کتابخانه مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان
کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی	کتابخانه مرکز مطالعات و تحقیقات فرهنگی
کتابخانه استاد مجتبی مینوی	کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران
کتابخانه انجمن حکمت و فلسفه	کتابخانه ملی ایران
کتابخانه انجمن فرهنگی ایران و فرانسه	کتابخانه موزه توپکاپی - سرایی (ترکیه)
کتابخانه بنیاد دائرةالمعارف اسلامی	کتابخانه موزه رضا عباسی
کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران	کتابخانه موزه ملی ایران
کتابخانه دانشکده الهیات و معارف اسلامی	کتابخانه مؤسسه باستان‌شناسی دانشگاه تهران
کتابخانه دانشکده حقوق	کتابخانه مؤسسه مطالعات خاورمیانه
کتابخانه دانشگاه امام صادق (ع)	کتابخانه مؤسسه معارف اسلامی (قم)
کتابخانه دانشگاه شهید بهشتی	کتابخانه و آرشیو مطالعات استراتژیک خاورمیانه
کتابخانه دانشگاه علامه طباطبائی	(وابسته به وزارت امور خارجه)
کتابخانه دائرةالمعارف اسلام (ترکیه)	ب - کتابخانه‌های اختصاصی:
کتابخانه دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی	کتابخانه استاد یحیی مهدوی
کتابخانه سازمان میراث فرهنگی و مؤسسات تابعه	کتابخانه حجت‌الاسلام والمسلمین آقای سیدعبدالعزیز طباطبائی
کتابخانه سلیمانیه (ترکیه)	کتابخانه حجت‌الاسلام والمسلمین آقای شیخ محمدرضا جعفری
کتابخانه فرهنگستان زبان و ادب فارسی	
کتابخانه کاخ - موزه گلستان	
کتابخانه مجلس شورای اسلامی	

۲. بدین وسیله از همه همکاران که هریک به طور مستقیم یا غیرمستقیم در آماده ساختن این کتاب به نحوی سهم بوده‌اند، و نیز کارکنان سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی قدردانی و سپاسگزاری می‌شود.